

Finansdepartementet

Angående betänkandet Stärkta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (SOU 2021:42)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen om ett utökat informationsutbyte genom särskilt beslutad samverkan samt föreslagna förändringar i lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän och har följande synpunkter.

11 kap. Informationsutbyte mellan myndigheter

Allmänna synpunkter

I kommittédirektivet till nu aktuellt betänkande gavs utredaren uppdraget att göra en analys av vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka arbetet mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Uppdraget innefattade bl.a. att analysera formerna för informationsdelning. Regeringen har i direktivet framhållit att det finns anledning att underlätta för brottsbekämpande myndigheter i deras arbete mot penningtvätt och finansiering av terrorism, i syfte att förbättra systemets funktionssätt.

Till beskrivningen av Ekobrottsmyndighetens roll och ansvar för bekämpning av penningtvätt kan tilläggas att det vid myndigheten även bedrivs underrättelseverksamhet (avsnitt 11.1.3). Underrättelseverksamheten vid Ekobrottsmyndigheten syftar till att förebygga och avbryta ekonomisk brottslighet.

Av Ekobrottsmyndighetens strategiska inriktning för 2019-2025 framgår att myndigheten prioriterar vissa brottsområden, däribland penningtvätt. Förbrottsligheten till den penningtvätt som utreds inom ramen för underrättelseverksamheten utgörs ofta av komplex och omfattande skattebrottslighet. Det innebär att det på underrättelsesidan arbetar medarbetare med en gedigen kunskap och erfarenhet på penningtvättsområdet.

Ekobrottsmyndigheten vill mot bakgrund av uppdraget i kommittédirektivet påtala att myndighetens underrättelseverksamheten inte omfattas av den s.k. frågerätten i 4 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Nuvarande ordning innebär att underrättelseverksamheten är beroende av Finanspolisen för att få frågor ställda till verksamhetsutövare. Som en konsekvens av detta blir informationsinsamlingen, när den görs, onödigt omständlig och nödvändiga moment för att få frågor ställda tar värdefull tid. Detta medför att möjligheterna till återtaganade av brottsutbyte försämras. Att låta underrättelseverksamheten vid Ekobrottsmyndigheten omfattas av frågerätten i penningtvättslagen ligger dessutom i linje med förslaget om att

tillgängliggöra konto- och värdefackssystemet för sökningar av underrättelseverksamheten, se Genomförande av EU:s direktiv om finansiell information (Ds 2021:5).

Ekobrottsmyndigheten vill därför framföra att ett steg i att stärka systemet för att bekämpa penningtvätt skulle vara att låta underrättelseverksamheten som bedrivs vid Ekobrottsmyndigheten omfattas av den s.k. frågerätten enligt 4 kap. 6 § penningtvättslagen.

15 kap. Särskilt beslutad samverkan för informationsutbyte

Ekobrottsmyndigheten ser positivt på förslaget om utökat informationsutbyte genom särskilt beslutad samverkan och att möjlighet ges till informationsutbyte med verksamhetsutövare. Ett utökat informationsutbyte är avgörande för att öka förmågan att bekämpa komplex penningtvätt.

Ekobrottsmyndigheten uppmärksammar att det för närvarande pågår lagstiftningsarbeten som syftar till att lösa liknande problematik rörande sekretesshinder för informationsöverföring mellan myndigheter i flera olika spår. Lagstiftning om informationsutbyte i olika lagar riskerar att bli alltför svåröverskådlig och leda till gränsdragningsfrågor. För närvarande finns lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet (LUS). I förevarande betänkande hanteras hinder för informationsöverföring avseende misstänkt penningtvätt med där föreslagen särskild samverkan i 4 a kap. penningtvättslagen. Gällande felaktiga utbetalningar och arbetslivskriminalitet utreds för närvarande möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor enligt uppdrag i Fi2021/02442. Ekobrottsmyndigheten noterar att brottslighet i dessa sammanhang också kan ha kopplingar till penningtvätt eller annan kriminalitet som LUS-lagstiftningen också syftar till att hantera. Slutligen finns även i MUR-samarbetet (MUR står för ”motstånd bland utbetalande och rättsvårdande myndigheter” och är en frivillig samverkan mellan myndigheter på initiativ av Försäkringskassan) initiativ till att skapa särskilda strukturer för informationsöverföring i särskild ordning. Det kan därför finnas skäl att göra en övergripande översyn av 10 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2000:900) och annan sekretessbrytande reglering.

15.1.2 Aktörer som kan delta

Betänkandet behandlar frågan om åklagarens roll i särskilt beslutad samverkan. I betänkandet föreslås att regeringen bemyndigas att föreskriva att vissa aktörer inte ska omfattas av uppgiftsskyldigheten och att regeringen i förordning bör undanta åklagare från uppgiftsskyldighet. Ekobrottsmyndigheten instämmer i bedömningen. Det är av avgörande vikt för åklagares medverkan i den föreslagna samverkan att åklagare undantas från uppgiftsskyldighet, i likhet med vad som är föreskrivet i förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

15.1.3 Den närmare utformningen av uppgiftsskyldigheten

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget om en uppgiftsskyldighet och välkomnar att den har utformats på ett sådant sätt att det finns förutsättningar att bedöma att uppgifter inte ska lämnas i den särskilt beslutade samverkan. Trots ett starkt samhälleligt intresse av att myndigheter och verksamhetsutövare får utökade möjligheter att dela information, är det

angeläget för brottsbekämpande myndigheters medverkan att information också kan undantas från uppgiftsskyldigheten och därmed skyddas från risken för att information får en oönskad spridning.

15.2 Skydd för uppgifter

För att en särskilt beslutad samverkan i praktiken ska kunna genomföras är det viktigt att de sekretessskyddade uppgifter som en myndighet avser att lämna kan omfattas av ett tillräckligt skydd. I betänkandet föreslås att dessa uppgifter i förhållande till privata aktörer ska hanteras genom att myndigheten som lämnar uppgiften ska besluta om förbehåll enligt bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Ekobrottsmyndigheten ställer sig tveksam till om detta skydd är tillräckligt, särskilt då myndigheterna i samverkan åläggs en uppgiftsskyldighet. Ekobrottsmyndigheten ser positivt på uppgiftsskyldigheten, men den är förenad med risker. Myndigheten noterar i detta sammanhang att frågan om de lagliga förutsättningarna att meddela juridiska personer förbehåll behandlas i betänkandet. Det är dock Ekobrottsmyndighetens uppfattning att det inte är helt klarlagt att juridiska personer kan åläggas ett förbehåll med hänvisning till Justitiekanslerns beslut (den 30 januari 2002, dnr 3687-01-30). Det anförda skulle kunna leda till att myndigheten uppfattar det så riskabelt att samverka med privata aktörer att den väljer att avstå. Konsekvensen av detta är att lagstiftningen inte kommer att tillämpas i den utsträckning som avsetts. För att undvika framtida diskussioner och svåra bedömningar bör lagstiftningen kunna erbjuda ett starkare skydd för överlämnade uppgifter.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Monica Rodrigo. I den slutliga handläggningen har biträdande rättschefen Birgitta Resenius deltagit. Verksjuristen Magdalena Vaeren har varit föredragande.

Monica Rodrigo

Magdalena Vaeren

Expedition till
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
markus.forsman@regeringskansliet.se
ju.a@regeringskansliet.se